

Mobiliteit, transport en logistiek

Gert Verdonck SERV/Stichting Innovatie & Arbeid – 2020 / LinkedIn.com

Inleiding

In de studie 'Samenwerking op bedrijventerreinen' gingen we op zoek naar **inspirerende voorbeelden van duurzame samenwerking op bedrijventerreinen**. De volgende Vlaamse cases werden opgenomen: Cargovil, De Prikels, Grensland Menen-Wervik, Houthalen-Helchteren Centrum Zuid en Transportzone Meer (Meer/Hazeldonk). Als buitenlands voorbeeld wordt een Nederlandse case met een BedrijvenInvesteringsZone (BIZ) in kaart gebracht, Breda Oost B3.

Centraal staat de vraag welke factoren voor een goede samenwerking op bedrijventerreinen zorgen en welke thema's opgenomen worden.

De casestudies zijn bewust gekozen op hun inspirerende werking in het algemeen en de thema's die in de werking van het bedrijventerreinmanagement aan bod komen in het bijzonder. De thematische acties verschillen naar bedrijventerrein en gaan over een breed pallet: energie-efficiëntie en klimaatneutraliteit, ketenbeheer en water en afval, beeldvorming en biodiversiteit en inrichting, risicobeheersing en beveiliging, delen van personeel en personeelsdiensten, mobiliteit en transport en logistiek, kennisnetwerken en deelplaatvormen, industriële symbiose en andere samenwerkingsverbanden. Ook de financiering van het bedrijventerreinmanagement komt aan bod.

Deze informatiefiche is **een selectie van informatie uit het SERV-Rapport Samenwerking op bedrijventerreinen**. Inspirerende voorbeelden in Vlaanderen en de BedrijvenInvesteringsZones in Nederland (Verdonck, 2020). Het volledige rapport is beschikbaar op de SERV-website¹.

Eerste stappen in projecten mobiliteit, transport en logistiek

Voor de mobiliteit van de werknemers kan een beroep gedaan worden op de strategische ondersteuning van de Provinciale MobiliteitsPunten² en op financiële steun van het Pendelfonds³. Met de steun van het pendelfonds kunnen mobiliteitsplannen en mobiliteitsverantwoordelijken gesubsidieerd worden.

Elke provincie heeft een Provinciaal MobiliteitsPunt waar bedrijven en private instellingen terecht kunnen - zoals een bedrijventerreinvereniging - die woon-werkverkeer op een duurzamere manier willen organiseren. De Provinciale MobiliteitsPunten ondersteunen bedrijven onder andere bij het indienen en uitvoeren van de projecten, bijvoorbeeld in het kader van het Pendelfonds⁴. Ze zijn een samenwerking tussen de provincies en het Vlaams Gewest. De Provinciale MobiliteitsPunten werken aan een test-caravaan waarbij diverse vervoersmodi kunnen uitgetest worden. Zij initiëren deze test-caravaan voor bedrijven en bedrijventerreinen om alle bedrijven gedurende een bepaalde periode gratis te laten proeven van alternatieve vervoersmogelijkheden.

¹<https://www.serv.be/stichting/publicatie/samenwerking-bedrijventerreinen>

² <https://www.vlaanderen.be/organisaties/provinciale-mobiliteitspunten>

³ <https://www.pendelfonds.be/ondersteuning.php>

⁴ Het pendelfonds subsidieert projecten van duurzaam woonwerkverkeer.

Andere topics die onder dit thema aan bod kunnen komen zijn:

- ▀ het gezamenlijk organiseren van transport,
- ▀ het toegankelijk(er) maken van het bedrijventerrein (ontsluiting) en
- ▀ het voorzien van gemeenschappelijke infrastructuur voor parkings, e-laadpalen enz.

Praktijkvoorbeelden op de website⁵ van het kennisnetwerk bedrijventerreinmanagement BTM:

- ▀ het vergroening van de supply chain,
- ▀ de bedrijvenzone fietsvriendelijk(er) maken,
- ▀ het gebruik van de fiets voor woon-werk verplaatsing stimuleren,
- ▀ het voorzien in fietskluizen en projecten zoals een 'Shuttle into the Zone' bus die pendelaars van het station naar het bedrijventerrein brengt.

De uitwerking staat nog veelal in de kinderschoenen.

Cargovil Plus: mobiliteit, signalisatie en parkeerbeleid vrachtwagens

▀ Mobiliteit

In 2016 was er een experiment om de auto te ruilen voor een elektrische fiets. Bij PMC-Holding en het hoofdkantoor van C&A op de zone van Cargovil Plus in Vilvoorde hebben vijftig personeelsleden de auto enkele weken geruild voor een elektrische fiets.

Er loopt een onderzoek naar de mobiliteit rond Cargovil Plus en de resultaten moeten leren hoeveel werknemers met de auto, fiets of openbaar vervoer komen en op welke tijdstippen. De resultaten zijn de basis voor de te nemen acties.

Er zijn contacten met de lokale overheden om het terrein beter te ontsluiten. In het kader van de vervoersregio Vlaamse Rand is de bedrijventerreinvereniging geconsulteerd over wenselijke verkeersaanpassingen. Er wordt gewerkt aan een fietssnelweg voor een betere ontsluiting voor fietsers.

▀ Signalisatie

De bedrijvenzone Cargovil Plus heeft te maken met schade aan infrastructuur en geparkeerde personenwagens als gevolg van slechte signalisatie en wil in samenwerking met overheidsdiensten en in overleg met de bedrijven een kwalitatief signalisatieplan uitwerken.

Het probleem is complex omwille van de diversiteit aan betrokkenen, ook van betrokken overheden (gemeente, provincie, Vlaams niveau) en de diversiteit aan gebruikers. Veel anderstalige chauffeurs kunnen de borden niet lezen en vertaling ligt niet – voor alle type wegen - altijd voor de hand.

▀ Parkeerbeleid Vrachtwagens

Om overlast en gevaarlijke verkeerssituaties te vermijden, de bedrijvenzone Cargovil Plus strekt zich uit over drie verschillende lokale overheden (Vilvoorde, Grimbergen, Zemst), is een grensoverschrijdende aanpak nodig. Er is vroeger de beslissing genomen om een transportzone & logistieke diensten uit te bouwen en dat plan moet nu gerealiseerd worden. Dit voorbeeld

⁵ <http://www.btmvlaanderen.be/themas>

bewijst dat strategische beslissingen langdurige gevolgen hebben en dat planning altijd langetermijndenken inhoudt. De gevolgen van de beslissingen moeten nu evenwichtig uitgerold worden. De bedrijventerreinzone en de omgeving zijn al goed volgebouwd en nieuwe initiatieven zullen niet populair zijn, maar de beslissing is genomen.

Er was een eerste overleg (2017) met de Stad Vilvoorde, de politie en een vertegenwoordiging van een 10-tal leden van vzw Cargovil Plus en een aantal denkpistes werden besproken: parkeerverbod, betalend parkeren, inrichting van een parking met faciliteiten voor de chauffeurs, installeren van ANPR-camera's, verbaliseren.

De Stad Vilvoorde en de politiezone nemen dit verder op met de naburige gemeenten (Grimbergen en Zemst) en andere politiezones.

Er wordt overleg gezocht met BAC Brussels Airport Company om een oplossing op regioniveau - de vervoersregio Vlaamse rand⁶ – uit te werken.

Het doel is om een goede infrastructuur te realiseren voor transportbedrijven en hun chauffeurs.

De Prijkels: focus op bereikbaarheid

In het verleden is samen met de provinciale dienst mobiliteit een succesvol mobiliteitsproject voor het Pendelfonds uitgewerkt. Het openbaar vervoer is in de regio minimaal uitgebouwd en er moeten alternatieven ontwikkeld worden. Met het Pendelfonds konden fietsvoorzieningen en douches worden gerealiseerd.

Een ander project dat op stapel staat, is het transport van station Deinze tot aan het bedrijventerrein De Prijkels en in welke mate hiervoor een busverbinding van De Lijn kan worden ingelegd. Contacten worden hiervoor gelegd door de bedrijventerreinmanager, maar contacten met De Lijn lopen moeilijk zoals ook op andere bedrijventerreinen.

Een kritische bedenking van De Prijkels vzw is hierbij in hoeverre mobiliteit moet geregeld worden op het niveau van het bedrijventerrein dan wel op gemeentelijk of intergemeentelijk niveau.

Venco heeft twee projecten met betrekking tot mobiliteit voor werknemers, naast de realisatie van fietsinfrastructuur.

- Mobiliteitsonderzoek met betrekking tot openbaar vervoer.
- Studie rond de inplanting van busplaatsen.

Er wordt nagegaan of er een Mobiproject kan uitgerold worden waarbij op de site laadpalen voor elektrische auto's kunnen geïnstalleerd worden Dit project wordt getrokken door Veneco en wordt ondersteund door De Prijkels vzw.

Menen-Wervik: geïntegreerd in project Grensland is Circulair

Samen met de POM West-Vlaanderen wordt gewerkt aan een bedrijventerrein van de toekomst⁷, vooral gericht op circulaire economie. Activiteiten zijn geïntegreerd in het project Grensland is Circulair.

⁶ <https://www.vlaanderen.be/basisbereikbaarheid/vervoerregios/vervoerregio-vlaamse-rand>

⁷ Brochure van POM is in voorbereiding.

Houthalen-Helchteren: wacht op tracée van de Noord-Zuidas Limburg

Mobiliteit is een thema dat voorlopig minder wordt aangepakt omwille van de onzekerheden rond het definitieve tracée van de Noord-Zuidas Limburg. De onzekerheden vertragen de verdere ontwikkeling van het bedrijventerrein. Op het terrein zal de signalisatie door de gemeente aangebracht worden - onlangs door de gemeente goedgekeurd - een correcte en mooie signalisatie is op dit moment nog niet gerealiseerd.

Hazeldonk-Meer: gaat voor integratie

Parkmanagement op Hazeldonk-Meer gaat uit van een integrale aanpak en is een appél en middel voor ondernemers om alert te blijven op de kwaliteit van het bedrijventerrein. Bestuur en leden van LCHM werken samen met de gemeente Breda, Stad Hoogstraten en verschillende organisaties aan meerdere projecten. In de projecten gaat het om kwaliteitsaspecten zoals: de openbare ruimte, de bereikbaarheid van en op het terrein, de veiligheid, goede voorzieningen en duurzaam ondernemen. Speerpunten zijn: de concretisering van het parkmanagement, het beheer groen en grijs, de uitstraling/imago van het terrein, de veiligheid, verkeer, duurzaam ondernemen (windmolens/zonne-energie etc) en communicatie.

Breda-Oost: alle thema's hebben plaats in BIZ-plan

Vijfjaarlijks moet een BIZ-procedure doorlopen worden waarbij alle bedrijven bevroegd worden over hun behoeften en zich kunnen uitspreken over een strategisch plan voor de komende drie tot vijf jaar. De voorbereidingen starten een jaar voordien en betekenen een intensieve betrokkenheid van de bedrijventerreinmanager, het bestuur en bij uitbreiding alle leden.

Welke factoren zijn van belang om te slagen?

Er moet vooraf opgemerkt worden dat op nieuwe of op reconversieterreinen het gemakkelijker is om bepaalde thema's op te nemen. Soms worden bedrijven hierop geselecteerd of worden thema's vastgelegd in het verkoopcontract. Op bestaande terreinen moet men rekenen op de motivatie en het engagement van de betrokkenen.

■ Samenwerking moet ontzorgen

In het onderzoek is vastgesteld dat de bepalende factoren voor een geslaagde – of niet geslaagde – samenwerking niet één op één met een thema zijn gelinkt, maar wel afhankelijk zijn van de overeenstemming tussen de 'zorgen' van de bedrijven op het specifieke terrein en de kracht van 'ontzorgen' van de activiteiten rond het thema.

■ Samenwerking is maatwerk

Een opmerking die zowat altijd werd gemaakt: elke samenwerking moet maatwerk zijn. De selectie van thema's die in een samenwerking opgenomen worden moet aansluiten bij de behoeften van de bedrijven. De methodiek van samenwerken moet afgestemd worden op het thema - en complexe thema's vragen een hoger niveau van oplossing - evenals bij samenwerking op lange termijn.

■ Samenwerking vraagt een gepast niveau

Voor complexe projecten – zoals energieprojecten die verder gaan dan groepsaankopen van zonnepanelen – wordt best regionaal gewerkt, over verschillende bedrijventerreinen heen, en zelfs soms in een Europese context en kader van Europese programma's met betrekking tot milieu of klimaat. Maar zelfs relatief kleine projecten kunnen baat hebben bij een samenwerking

tussen verschillende bedrijventerreinen. Veel thema's overstijgen het belang van één bedrijventerrein. Camerabewaking bijvoorbeeld moet op het niveau van een politiezone bekeken worden en dan zijn er snel meerdere bedrijventerreinen gevat. Hetzelfde geldt voor mobiliteit waarbij het gaat om een vervoersregio en voor het delen van diensten of het delen van materiaal zoals clarks.

Voor elk thema en elk probleem moet het juiste niveau van oplossing gevonden worden. Voor stabiele samenwerking moet de juiste schaalgrootte gekozen worden.

- ▀ Gezamenlijke ophaling van afval (OVAM) is mogelijks te weinig rendabel voor één afzonderlijk bedrijventerrein.
- ▀ Inplanting van windmolens overstijgt de eigen bedrijventerreingrenzen omwille van lawaai, slagschaduw, enz.
- ▀ Contracten met leveranciers, bijvoorbeeld voor goedkope brandstof, wordt soms beter afgesloten voor meerder bedrijventerreinen.

Om overlast en gevaarlijke verkeerssituaties te vermijden op de bedrijventerreinzone Cargovil Plus – het bedrijventerrein strekt zich uit over drie verschillende locaties: Vilvoorde, Grimbergen, Zemst - wordt een grensoverschrijdende aanpak uitgewerkt.

▀ Samenwerking steunt op netwerking

Alle thematische samenwerking moet kunnen steunen op een stevig netwerk en vertrouwen tussen de deelnemers.

Duurzame samenwerking is steeds gebaseerd op stevige netwerken en netwerking is de bakermat en trigger van de samenwerking. Netwerken zijn ondersteunende structuren met kennis voor het realiseren van projecten. Zeker bij complexe projecten kan de kennis onmogelijk door alleen de betrokkenen op het bedrijventerrein samengebracht worden.

Dit onderzoek brengt verschillende soorten van netwerken en netwerking naar voor.

- ▀ Het Kennisnetwerk Bedrijventerreinmanagement BTM dat opgebouwd wordt door de medewerkers van de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappijen (POM) en financieel gesteund wordt door het Agentschap Innoveren & Ondernemen (VLAIO).
- ▀ Kennis- en relatienetwerken van betrokken externe actoren en intermediaire organisaties die participeren in de bedrijventerreinverenigingen: intergemeentelijke samenwerkingsverbanden voor streekontwikkeling, sociale partners, enz.
- ▀ Kennis- en relatienetwerken van de actieve leden van de raad van bestuur van bedrijventerreinverenigingen.

Elk van deze netwerken heeft een specifieke functie en meerwaarde en ook structuur verschilt veelal.

Geciteerde werken

(sd).

- Agentschap Innoveren & Ondernemen. (2017). *Duurzaamheidsmeter, economische sites & bedrijventerreinen*. Brussel: Agentschap Innoveren & Ondernemen. Opgehaald van <https://www.vlaio.be/nl/publicaties/duurzaamheidsmeter-economische-sites-en-bedrijventerreinen>
- Arcadis. (2019). *Onderzoek naar collectieve afvaloplossingen voor bedrijventerreinen*. Mechelen: Ovam.
- Arcadis ea. (2010). *Opmaak ontwikkelingsvisie voor het bedrijventerrein Let-Zuid in Houthalen-Helchteren*. Gemeente Houthalen Helchteren.
- Baisier, L., & Van Rampelberg, L. (2020). *Troeven en uitdagingen voor de tewerkstelling in de Budaregio. Een onderzoek bij bedrijven uit de sectoren bouw, recyclage en logistiek*. Brussel: SERV Stichting Innovatie & Arbeid.
- Idea Consult & VVSG. (2019). *Leidraad voor de dienst economie en de dienstverlening aan ondernemers*. Brussel: VVSG.
- Kenis, P., & Cambré, B. (2019). *Organisatienetwerken. De organisatievorm van de toekomst*. Pelckmans Pro.
- Konz, W., & Thillart, C. v. (2002). *Industriële symbiose op bedrijventerreinen*. Eindhoven: Technische Universiteit Eindhoven. Opgehaald van <https://doi.org/10.6100/IR554453>
- Plateau, E. (2020). *Binnenlands Bestuur: een permanente zoektocht naar meer gelaagde bestuurskracht*. Brussel: SERV.
- Politeia. (2020). *Gemeentelijk economisch beleid*. Brussel: VVSG.
- POM West-Vlaanderen. (2009). *Praktijkboek Duurzaam Bedrijventerreinmanagement*. West-Vlaanderen: POM West-Vlaanderen.
- Schraepen, P., De Rynck, F., & Voets, J. (2020). *De streekintercommunales en stadsregionale beleidsvoering in Vlaanderen. Vrijwillige intergemeentelijke samenwerking voor het regionale omgevingsbeleid*. Leuven: Steunpunt bestuurlijke vernieuwing.
- SERV. (2019). *De transitie naar circulaire economie. Beleidsagenda en aanbevelingen*. Brussel: SERV. Opgehaald van <https://www.serv.be/serv/publicatie/transitie-circulaire-economie-beleidsagenda-en-aanbevelingen>
- Technum. (2015). *Evaluatie steunverlening bedrijventerreinenmanagement*. Brussel: Agentschap Ondernemen.
- Verdonck, G. (2020). *SERV-Rapport Samenwerking op bedrijventerreinen. Inspirerende voorbeelden in Vlaanderen en de BedrijvenInvesteringsZones in Nederland*. Brussel: SERV/Stichting Innovatie & Arbeid.
- Voka. (2018, Oktober). *Durven experimenteren met regels. Om innovatie te stimuleren*. Brussel: Voka. Opgehaald van <https://www.voka.be/publicaties>
- Voka Vlaanderen. (2020, maart). *Ruimt. SOS industriegebied. Bedrijventerreinen beter benutten. Voka paper 2020 # 3*. Brussel. Opgehaald van <https://www.voka.be/publicaties>